

3.8. Skaitmeninių objektų rekomendacijos

Europeana publikavimo vadovas (toliau – „EPV“) – tai metodika, skirta agregatoriams ir jų partneriams, teikiantiems turinį į *Europeana* portalą. Vadove nurodomi minimalūs reikalavimai skaitmeninių objektų turiniui ir metaduomenis, kurie yra būtini, norint kokybiškai pateikti skaitmeninį turinį į *Europeana* portalą.

3.8.1 Rekomendacijos turiniui

EPV publikuojamas skaitmeninis turinys pagal savo kokybę, licencijos tipą ir kitus reikalavimus suskirstytas į keturias pakopas (angl. *Tiers*). Žemiau esančioje lentelėje pateikiame detalesnę 3–4 pakopoms keliamų reikalavimų išaiškinimą, kadangi *Europeana* taryba kelia reikalavimus agregatoriams bei jų partneriams į portalą teikti aukštos kokybės skaitmeninį turinį bei kuo daugiau nekomercinio pakartotinio naudojimo (3 pakopa) ir/ arba neatlygintinai platinamo (4 pakopa) turinio. Kviečiame susipažinti.

Laikmena					
Pakopa	Vaizdas (Image)	Garsas (Sound)	Vaizdo įrašas (Video)	Tekstas (Text)	Erdvinė/ trimatė (3D)
3	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra IMAGE - miniatiūra* - vaizdo**skiriamoji geba yra $\geq 0,95$ megataško (1200x800) - susietajam vaizdui suteikta atvira arba ribota licencija 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra SOUND - garsas ARBA įterpiamoji laikmena kaip <i>edm:isShownBy</i> - susietajam garsui suteikta atvira arba ribota licencija 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra VIDEO - vaizdo įrašas, kurio skiriamoji geba yra $\geq 0,1$ megataško, kaip <i>edm:object</i>; - miniatiūra; - vaizdo įrašas**, kurio vertikalioji skiriamoji geba yra 480 taškai arba didesnė ARBA įterpiamoji laikmena kaip <i>edm:isShownBy</i>; - susietajam vaizdo įrašui suteikta atvira arba ribota licencija; 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra TEXT - teksto šaltinis su MIME tipu <i>application/pdf</i> ARBA vaizdas, kurio skiriamoji geba yra $\geq 0,95$ megataško (1200x800); - susietajam vaizdui ar tekstui suteikta atvira arba ribota licencija. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra 3D - erdvinės / trimatės laikmenos šaltinis** - susietosios erdvinės / trimatės laikmenos šaltiniui suteikta atvira arba ribota licencija
4	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra IMAGE - miniatiūra* 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra SOUND 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra VIDEO 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra TEXT 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>edm:type</i> yra 3D - erdvinės / trimatės laikmenos

	- vaizdo**skiriami geba yra $\geq 0,95$ megataško (1200x800) - susietajam vaizdui suteikta tik atvira licencija	- garsas** ARBA įterpiami laikmena kaip <i>edm:isShownBy</i> - susietajam garsui suteikta tik atvira licencija	- vaizdo įrašas, kurio skiriami geba yra $\geq 0,1$ megataško, kaip <i>edm:object</i> - miniatiūra* - vaizdo įrašas**, kurio vertikalioji skiriami geba yra 480 taškai arba didesnė ARBA įterpiami laikmena kaip <i>edm:isShownBy</i> - susietajam vaizdo įrašui suteikta tik atvira licencija	- teksto šaltinis su MIME tipu <i>application/pdf</i> ARBA vaizdas, kurio skiriami geba yra $\geq 0,95$ megataško (1200x800)** - susietajam vaizdui ar tekstui suteikta tik atvira licencija	šaltinis** - susietosios erdvinės / trimatės laikmenos šaltiniui suteikta tik atvira licencija
--	--	--	--	---	---

*„miniatiūra“: tik jeigu pateikta *edm:EuropeanaAggregation/edm:preview* ir susietoji klasė *edm:WebResource* yra papildyta techniniais metaduomenimis (t. y. pateikta *ebucore:hasMimetype*)

**„vaizdas, garsas, vaizdo įrašas, erdvinis/ trimatė laikmena“: tik jeigu viena iš klasių *edm:WebResource*, susieta naudojant *edm:isShownBy* arba *edm:hasView*, yra papildyta techniniais metaduomenimis.

3.8.1.1. Vaizdams skirti techniniai kriterijai (3–4 pakopos)

3 turinio pakopa (Europeana kaip nekomerciniam pakartotiniam naudojimui skirta platinimo platforma). Norint naudoti *Europeana* portalą kaip platinimo platformą, leidžiančią Jūsų vaizdus naudoti privatiems asmenims, edukatoriams, mokslininkams, būtina pateikti tiesioginę nuorodą į vaizdą, kurio dydis būtų mažiausiai 0,95 megataško (pvz., ~1,200*800 taškai). Be to, būtina nurodyti vieną iš septynių licencijų, kurios leidžia pakartotinai naudoti pateiktą vaizdą: *Creative Commons* licencijos (CC BY-NC, CC BY-NC-ND, CC BY-NC-SA, CC BY-ND) ir *RightsStatements.org* licencijos (NoC-NC, NoC-OKLR, InC-EDU).

4 turinio pakopa (*Europeana* kaip neatlygintino pakartotinio naudojimo platforma). Norint naudoti *Europeana* kaip platformą, leidžiančią neatlygintinai naudoti Jūsų vaizdus kitur, be aukščiau nurodytų 3 pakopos kriterijų, būtina nurodyti neatlygintino naudojimo licenciją: CC BY, CC BY-SA, CC0 arba PDM.

3.8.1.2 Tekstiniais failams skirti techniniai kriterijai (3–4 pakopos)

3 turinio pakopa (*Europeana* kaip nekomerciniam pakartotiniam naudojimui skirta platinimo platforma). Norint naudoti *Europeana* kaip platinimo platformą, leidžiančią naudoti Jūsų tekstinius failus privatiems asmenims, edukatoriams, mokslininkams, būtina pateikti tiesioginę nuorodą į dokumento failą (-us) PDF formatu; šie failai bus tiesiogiai prieinami *Europeana* kolekcijų tinklalapyje naudojant PDF žiūryklę. *Europeana* kol kas neužtikrina paieškos dokumente funkcijos, todėl rekomenduojame į PDF failą įterpti programinę priemonę (*embedded text layer*), leidžiančią atlikti paiešką dokumente. Be to, *Europeana* yra suderinama su Tarptautiniu vaizdų funkcinio suderinamumo modeliu (IIIF)¹, kuris gali būti naudojamas teikiant tekstinę medžiagą *Europeana*. Tekstinio failo dydis privalo būti mažiausiai 0,95 megabita. Be to, būtina nurodyti vieną iš septynių autorių licencijų, kurios leidžia pakartotinai naudoti: *Creative Commons* licencijos (CC BY-NC, CC BY-NC-ND, CC BY-NC-SA, CC BY-ND) ir *RightsStatements.org* licencijos (NoC-NC, NoC-OKLR, InC-EDU).

4 turinio pakopa (*Europeana* kaip neatlygintino pakartotinio naudojimo platforma). Norint naudoti *Europeana* kaip platformą, leidžiančią neatlygintinai naudoti Jūsų tekstinius failus, būtina atsižvelgti į 3 pakopos kriterijus ir nurodyti neatlygintino naudojimo licenciją (CC BY, CC BY-SA, CC0 arba PDM).

3.8.1.3. Techniniai garso failų kriterijai (3–4 pakopos)

3 turinio pakopa (*Europeana* kaip nekomerciniam pakartotiniam naudojimui skirta platinimo platforma). Norint naudoti *Europeana* kaip platinimo platformą, leidžiančią naudoti Jūsų garso failus privatiems asmenims, edukatoriams, mokslininkams, garso medžiaga turi būti įterpiamoji arba turi būti pateikiama tiesioginė nuoroda į garso failą tokiu formatu, kurį galima tiesiogiai leisti šiuolaikinėse interneto naršyklėse ir kuris būtų suderinamas su HTML5. Garso failo kokybė turi būti kiek įmanoma geresnė, kitais žodžiais tariant, kiek tai įmanoma, artima skaitmeninio nenuostolingai

¹ http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Share_your_data/Technical_requirements/EDM_profiles/IIIFtoEDM_profile_042016.pdf

suglaudinto šaltinio failo kokybei. Šiuos reikalavimus atitinkantys garso failai bus prieinami tiesiogiai teminėje kolekcijoje kaip įterptieji garso failai. Be to, būtina nurodyti vieną iš septynių licencijų, kurios leidžia pakartotinai naudoti: *Creative Commons* licencijos (CC BY-NC, CC BY-NC-ND, CC BY-NC-SA, CC BY-ND) ir *RightsStatements.org* licencijos (NoC-NC, NoC-OKLR, InC-EDU).

4 turinio pakopa (*Europeana* kaip neatlygintino pakartotinio naudojimo platforma). Norint naudoti *Europeana* kaip platformą, leidžiančią neatlygintinai naudoti Jūsų garso failus kitur, būtina atsižvelgti į aukščiau nurodytus 3 pakopos kriterijus bei nurodyti neatlygintino naudojimo licenciją (CC BY, CC BY-SA, CC0 arba PDM).

3.8.1.2. Techniniai vaizdo įrašų failų kriterijai (3–4 pakopos)

3 turinio pakopa (*Europeana* kaip nekomerciniam pakartotiniam panaudojimui skirta platinimo platforma). Norint naudoti *Europeana* kaip platinimo platformą, leidžiančią naudoti Jūsų vaizdo įrašų failus privatiems asmenims, edukatoriams, mokslininkams, vaizdo įrašo medžiaga turi būti įterpiamoji² arba turi būti pateikiama tiesioginė nuoroda į vaizdo įrašo failą tokiu formatu, kurį galima tiesiogiai leisti šiuolaikinėse interneto naršyklėse ir kuris būtų suderinamas su HTML5³. Vaizdo įrašo failo vertikalioji skiriamoji geba turi būti 480 taškai. Šiuos reikalavimus atitinkantys vaizdo įrašo failai bus prieinami tiesiogiai teminėje kolekcijoje kaip įterptieji vaizdo įrašo failai. Be to, būtina nurodyti vieną iš septynių autorių licencijų, kurios leidžia pakartotinai naudoti: *Creative Commons* licencijos (CC BY-NC, CC BY-NC-ND, CC BY-NC-SA, CC BY-ND) ir *RightsStatements.org* licencijos (NoC-NC, NoC-OKLR, InC-EDU).

4 turinio pakopa (*Europeana* kaip neatlygintino pakartotinio naudojimo platforma). Norint naudoti *Europeana* kaip platformą, leidžiančią neatlygintinai naudoti Jūsų vaizdo įrašo failus kitur, būtina atsižvelgti į aukščiau nurodytus 3 pakopos kriterijus bei nurodyti neatlygintino naudojimo licenciją (CC BY, CC BY-SA, CC0 arba PDM).

3.8.2 Rekomendacijos metaduomenims

EPV leidžia suprasti, kaip teikiamų metaduomenų turinys ir kokybė veikia platformoje *Europeana* ir už jos ribų esančių rinkinių naršymą, rodymą ir sklaidą bei tai, kaip šie rinkiniai matomi ir kaip jais gali naudotis vartotojai. Metaduomenų pakopos remiasi principu „Kuo daugiau duodama,

tuo daugiau gaunama“. Tai reiškia, kad kuo gausesni ir labiau struktūriški yra metaduomenys, tuo didesnė tikimybė, kad medžiaga atsispindės paieškos rezultatuose. Todėl papildant medžiagą informacija apie temas, vietas, žmones ir laikotarpius suteikiame galimybę didesniam skaičiui žmonių ją pamatyti, ja dalintis ir naudotis. O pateikdami informaciją apie metaduomenų kalbą, suteikiame galimybę medžiagai būti surastai, net jeigu paieška atliekama kita kalba. Šios pakopos yra esminis sėkmingos paieškos veiksnys, suteikiantis daugiau galimybių panaudoti Europeana medžiagą švietime, moksle ir kūrybos sektoriuje.

Metaduomenys skirstomi į tris pakopas, pagal savo išsamumą ir struktūriškumą. Žemiau pateikta lentelė iliustruoja, kaip veikia modelio metaduomenų pakopos.

PAKOPA	KALBA	ĮGALINANTIEJI ELEMENTAI*	KONTEKSTINĖS KLASĖS**	NAUDOS (sankaupinės)
<p>A pakopa</p> <p><i>Europeana</i> kaip pagrindinė paieškos platforma. „Noriu rasti objektą, kurio ieškau“.</p>	<p>Mažiausiai 25% atitinkamų EDM (<i>Europeana</i> duomenų modelio) laukų suteikta mažiausiai 1 kalbos identifikacinė žyma⁴</p>	<p>Mažiausiai vienas įgalinantysis elementas, paimtas iš vienos „Sėkmingos paieškos scenarijų“ grupės</p>	<p>nėra</p>	<p>Randomumas: medžiaga prieinama <i>Europeana</i>, indeksuojama paieškos sistemų ir susietųjų duomenų technologijų</p> <p>Saityno duomenų srautas: spustelkite norėdami patekti į savo svetainę</p>
<p>B pakopa</p> <p><i>Europeana</i> kaip naršymo platforma. „Noriu naršyti <i>Europeana</i> net jeigu net ne visiškai žinau, ko ieškau“.</p>	<p>Mažiausiai 50% atitinkamų EDM (<i>Europeana</i> duomenų modelio) laukų suteikta mažiausiai 1 kalbos identifikacinė žyma</p>	<p>Mažiausiai trys įgalinantieji elementai, paimti iš dviejų „Sėkmingos paieškos scenarijų“ grupių</p>	<p>Mažiausiai viena kontekstinė klasė, apimanti visus būtinus elementus arba nuorodą į LOD (susietųjų atvirųjų duomenų) žodyną</p>	<p>Daugiau galimybių naudoti teminiuose rinkiniuose teikiant kontekstą ir nurodant sietį su kitais rinkiniais</p> <p>Daugiau rinkodaros galimybių</p>

⁴ Kalbos identifikacinės žymos įvedimą į metaduomenis žiūrėti 3.8.2.1 punkte.

<p>C pakopa</p> <p><i>Europeana</i> kaip žinių platforma. „Noriu ieškoti ir naršyti pagal specifiškesnius kriterijus: pagal autoriaus vardą, dalyką arba temą“.</p>	<p>Mažiausiai 75% atitinkamų EDM (<i>Europeana</i> duomenų modelio) laukų suteikta mažiausiai 1 kalbos identifikacinė žyma</p>	<p>Mažiausiai keturi įgalinantieji elementai, paimti iš dviejų „Sėkmingos paieškos scenarijų“ grupių</p>	<p>Mažiausiai dvi kontekstinės klasės, apimančios visus būtinus elementus arba nuorodą į LOD (susietųjų atvirųjų duomenų) žodyną</p>	<p>Daugiau galimybių:</p> <p>naudoti <i>Europeana</i> partnerystės veikloje ir projektuose, pvz., švietime ir moksle</p> <p>naudoti taikomiosiose programose ir paslaugose</p> <p>naudoti kūrybos sektoriuje</p>
--	--	--	--	---

*Sėkmingos paieškos scenarijus

- Naršymas pagal datą arba laiko atkarpą;
- Naršymas pagal dalyką arba temą;
- Naršymas pagal veikiantįjį subjektą;
- Naršymas pagal vietą.

Įgalinantieji elementai

- dcterms:created, dcterms:issued, dcterms:temporal, edm:hasMet (apima laiko atkarpą – edm:TimeSpan class);
- dc:subject (apima sąvoką – skos:Concept class), dc:format, dc:type, dcterms:medium;
- dc:creator, dc:contributor, dc:publisher, dc:subject (apima - edm:Agent class), edm:hasMet (apima – edm:Agent class)dc:subject (apima – edm:Place class), dcterms:spatial, edm:currentLocation

**Kontekstinės klasės

edm:Place
edm:Agent
skos:Concept
edm:TimeSpan

Būtinai metaduomenų elementai

- edm:begin, edm:end
- skos:prefLabel and skos:note (or skos:broader, skos:narrower, skos:exactMatch, skos:closeMatch, skos:related)
- skos:prefLabel and rdaGr2:professionOrOccupation (or edm:begin, rdaGr2:dateOfBirth, edm:end, rdaGr2:dateOfDeath, rdaGr2:placeOfDeath, rdaGr2:placeOfBirth)
- skos:preflabel, wgs84_pos:lat, wgs84_pos:long

Kontekstinių klasių pastabos

- Aukščiau išvardytos kontekstinės klasės gali būti įtraukiamos į šaltinio metaduomenis, tačiau pirmenybė teikiama susietųjų atvirųjų duomenų žodynams.
- Nuorodos į kontekstines klases, kurios yra *Europeana* semantinio tobulinimo išdava, nėra susijusios su pakopų klasifikacija.

3.8.2.1 Identifikacinės kalbos žymos įterpimo į metaduomenis rekomendacijos (tik LIBIS naudotojams)

Siekiant gerinti kuriamų metaduomenų kokybę, kuri atitiktų Europeana skaitmeninto kultūros paveldo platformos kokybės reikalavimus, siūloma vadovautis priimti šiuos reikalavimus metaduomenų kūrimo procesui:

1. Jei ištekliaus teksto, garso takelio ir t.t. kalba ir pagrindinės antraštės kalba sutampa – nurodoma tik teksto, garso takelio ir t.t. kalba **101 lauko \$a**, jei nesutampa – privalu pagrindinės antraštės (**200 \$a**) kalbą koduoti **101 lauko \$g**

2. Jei išteklius pateiktas keliomis kalbomis ir **200** laukas turi pasikartojančius **\$a**, **\$c**, o ištekliaus teksto, garso takelio ir t.t. pagrindinė kalba (t. y.: jei tekstas kitomis kalbomis yra lygiagretus, pagrindinė ištekliaus kalba yra pirmoji; jei tekstas viena kalba yra dominuojantis – tai ta kalba yra pagrindinė ištekliaus kalba) sutampa su pirmosios pagrindinės antraštės kalba – nurodoma tik teksto, garso takelio ir t.t. kalba **101 lauko pirmame \$a**.

2.1. Jei pirmosios pagrindinės antraštės (**200 laukas \$a**) kalba nesutampa su ištekliaus teksto, garso takelio ir t. t. pirmąja kalba, tai pirmosios pagrindinės antraštės kalba nurodoma **101 lauko \$g** ir nurodoma ištekliaus teksto, garso takelio ir t.t. kalba **101 \$a**.

2.2. Jei ištekliuje pateikta pagrindinės antraštės gretutinė antraštė kita kalba ar rašto sistema (**200 \$d**), kiekvienai tokiai antraštei turi būti nurodomas pasikartojantis **200 \$z**.

3. Visuose 5** bloko laukuose, turinčiuose \$z, kalbos kodai turi būti nurodyti, jei laukas yra pildomas.

4. Bet kuriame pildomame UNIMARC/B lauke, kuriame galimas kalbos kodo nurodymas, nurodyti jį būtina.

5. Jei išteklius neturi antraštės, ji sudaroma kataloguotojo ir užrašoma **200 lauke \$a** laužtiniuose skliaustuose:

5.1. Kai kataloguotojo sudaryta pagrindinės antraštės kalba yra lietuvių kalba ir ji nesutampa su teksto, garso takelio ir t.t. kalba: **101 lauke \$a** nurodoma teksto, garso takelio ir t. t. kalba, o **\$g** privaloma nurodyti pagrindinės antraštės – lietuvių – kalbos kodą *lit*

5.2. Kai kataloguotojo sudaryta pagrindinės antraštės kalba sutampa su ištekliaus teksto, garso takelio ir t.t. kalba – nurodomas tik **101 lauko \$a**.

6. Pastabų bloko laukuose (3**) pastabos rašomos lietuvių kalba, išskyrus citatas kita kalba.